

ZEEUWEN ZELF AAN ZET

SAMEN AAN DE SLAG VOOR EEN BETER EN STERKER
ZEEUWS-VLAANDEREN

DECEMBER 2019

ZEELAND
LAND IN ZEE

**ECONOMIC
BOARD ZEELAND**
SAMEN ZEELAND IN STROOMVERSNELLING HOUDEN

ZEEUWEN

ZELF AAN ZET

Samen aan de slag voor een beter en sterker Zeeuws-Vlaanderen

AANVRAAG REGIO DEAL ZEELAND

Stadswallen 41
Beherf/Expositieruimte

Westpoort Stadswallen 41
Steenen Beer

Waarom een Regio Deal?

Met het programma Zeeland in Stroomversnelling en de eerdere Regio Deal is ingezet op het versterken van de Zeeuwse economie en het vestigingsklimaat. Die investeringen hebben al een positief effect. De economie groeit met 1,3%, de werkloosheid daalt tot onder de 3% en de krapte op de arbeidsmarkt neemt verder toe. Tegelijkertijd is de sociale structuur nog steeds kwetsbaar. Dat geldt in het bijzonder voor Zeeuws-Vlaanderen. Daarom gaan we werken aan demografische ontwikkelingen als krimp en vergrijzing, verder investeren in innovatiekracht en de opgaven waar we als grensregio mee te maken hebben, transitievraagstukken en het versterken van een nog steeds kwetsbare sociale cohesie.

Zeeuws-Vlaanderen

Zeeuws-Vlaanderen kent specifieke opgaven op het snijvlak van economie, ecologie en sociale cohesie. Een gebied met uitdagingen als het gaat om voorzieningen, onderwijs en zorg. Bovendien is het een grensregio waar specifieke zaken spelen rondom wet- en regelgeving en toegankelijkheid van zorg- en onderwijsvoorzieningen over de grens. Voor de landbouwsector spelen zorgen om de zoetwatervoorziening en verduurzaming als specifieke regionale transitieopgaven. Ook de verduurzaming van de industrie, met grootschalige chemische complexen in Terneuzen, een opgave en van groot belang voor de regionale economie.

Inwoners voorop

Alle hens aan dek dus. De aard, schaal en het karakter van de problemen vragen om een samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs, maar vooral ook met inwoners. In de regio heerst vaak een gevoel van 'minder meetellen'; wat voor een deel kenmerkend is voor regio's waar de voorzieningen afnemen. Intensief samenwerken mét inwoners en de samenwerking tussen inwoners is dan ook van groot belang. Versterking van de identiteit en participatie is daarom ook een centraal thema van deze Regio Deal. Ook de andere projecten zijn gericht op het gezamenlijk – én zelf – aanpakken van de opgaven door inwoners.

Doel

Doel van deze Regio Deal is het versterken van de sociale structuur en cohesie van het gebied door inwoners, bedrijven en organisaties zelf aan de slag te laten gaan. De ambitie: een leefbaar, zelfredzaam en toekomstbestendig Zeeuws-Vlaanderen, waar de inwoners trots op zijn. De brede welvaart – het welbevinden – is toegenomen en inwoners worden én voelen zich actief betrokken bij ontwikkelingen in de regio en zijn in staat uitdagingen op te pakken.

VIER THEMA'S

Het belangrijkste aan deze Regio Deal is dat die 'van onderop' tot stand komt en uitgevoerd wordt. We stellen inwoners en andere betrokkenen in staat om zelf aan de slag te gaan met hun omgeving en zaken op te pakken en te verbeteren. Daarbij gaat het altijd om kwesties die hen zelf aangaan en die zij belangrijk vinden; geen doelen die 'van bovenop' opgelegd worden. De Regio Deal bestaat uit 4 thema's met in totaal 20 projecten, afkomstig van betrokkenen uit de regio.

1

Identiteit & Participatie

Het eerste thema heeft tot doel het zelforganiserend vermogen van de inwoners en organisaties te vergroten. Doel is inwoners meer te betrekken bij lokale vraagstukken, transitieopgaven en maatschappelijke opgaven en hen 'aanzetten' tot eigen initiatief door te 'investeren in' lokaal organiserend vermogen. Zo ontstaat eigenaarschap, de eigen redzaamheid neemt toe en daardoor ook economische versterking. Daarvoor komt er een *Inwonerspanel* en zijn er de programma's *Trots op je regio* en *Iedereen telt* waarbij we participatie stimuleren door bijvoorbeeld ontwerpessies over de eigen identiteit en de sterke en mooie kanten van het gebied. Vanuit trots en zelfbewustzijn is het vervolgens gericht werken aan de verwezenlijking van projecten en initiatieven. Zo benutten we de identiteit en het DNA van de regio voor versterking van het concurrentievermogen en als onderscheidende kracht.

Duurzaam veranderen leefomgeving

Voor een prettige en duurzame leefomgeving en betrokkenheid bij die leefomgeving is het essentieel dat de inwoners de eigen omgeving zelf herinrichten. Dat gaan we doen op verschillende manieren.

Eén ervan is het *Grenspark Groot Saeftinghe*. Het park biedt nieuwe inrichtingsmogelijkheden van bijvoorbeeld dorpskernen en nieuwe middelen van bestaan, door toename van toeristische en recreatieve ontwikkelingen, waardoor inwoners in een andere, actieve rol komen.

Hetzelfde gebeurt door de aanpak met lokale *'deals'* voor verbetering van de kernen van *Sas van Gent*, *Terneuzen* en (buiten Zeeuws-Vlaanderen) *Wemeldinge* en *Aagtekerke*. Door kruisbestuiving tussen de initiatieven stimuleren we de vernieuwingskracht van de dorpen. Daarnaast gaan we in vijf landbouwgebieden met verschillende agrarische bedrijven aan de slag met transitieopgaven, pilots met natuurinclusieve landbouw en nieuwe arrangementen en verdienmodellen.

In het kader van de groeiende behoefte aan tijdelijke arbeidskrachten in gebieden met teruglopende bevolking, starten we een pilot voor *innovatieve mogelijkheden voor tijdelijke huisvesting*, in en buiten bebouwde kommen, plus de voorzieningen die daarvoor nodig zijn. De achterliggende gedachte is dat arbeidsmigranten zich als autochtone inwoners eenvoudiger en daardoor meer gaan hechten en een structurele plek en meerwaarde gaan vormen in de sociale samenstelling van de bevolking.

In verschillende kernen zitten bewoners van koopwoningen financieel klem en is er geen ruimte om woningen toekomstbestendig te maken. Met een *impuls in wonen, voorzieningen en leefbaarheid* willen we een verandering in inrichting, eigendom, beheer en exploitatie. In pilots zoeken we nieuwe mogelijkheden hiervoor. Altijd in nauwe samenwerking met inwoners en toegespitst op concrete uitvoering in gebieden met een grote urgentie in Zeeuws-Vlaanderen en een aantal andere plekken in Zeeland zoals in Vlissingen en op Schouwen-Duiveland.

3

Voorzieningen innovatief dichterbij

Voor de regio is het van groot belang dat we de – door schaalvergroting en bezuinigingen – verzwakte voorzieningestructuur anders gaan inrichten op een innovatieve manier. Insteek is niet de ontwikkelingen tegen te houden, want dat is op den duur toch niet houdbaar.

Kern is het zoeken naar nieuwe vormen, het leggen van nieuwe verbindingen en anders denken en doen. Dat willen we bereiken door het flexibiliseren van voorzieningen, het dichterbij de burger brengen ervan en door experimenten in wet- en regelgeving. Zo wordt met de *proeftuin Recht in Zeeland* de rechtspraak dichterbij de burger gebracht door middel van ‘mobiele rechtspraak’, bijvoorbeeld in een bus op het marktplein. Dat kan er ook voor zorgen dat we in plaats van almaar groeiende juridische procedures mensen meer praktische oplossingen bieden.

Ook gaan we met *Gezond in Zeeland* in Zeeuws-Vlaanderen het gebied als gezonde regio verder ontwikkelen, met nieuwe cross-overs tussen vrijetijdseconomie en zorg economie en nieuwe verbindingen met de zorgsector voor het verkleinen van afstanden tot zorg. Door enkele projecten op andere plekken in Zeeland mee te nemen ontstaan kruisbestuivingen en leren we van elkaar.

Met *E-health* gaan we innovatieve zorg-op-afstand-concepten ontwikkelen. Op nog uit te vinden manieren kunnen bewoners vanuit huis of dichtbij huis makkelijker in contact komen met zorg en zorgverleners.

4

Arbeidsmarkt & Scholing sterk verbonden

Inwoners, organisaties, bedrijven en overheden gaan ook samen aan de slag met innovaties in het onderwijs en de arbeidsmarkt en de aansluiting daartussen. We maken de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt beter evenals de toegankelijkheid en bereikbaarheid. We versterken de koppeling tussen onderwijs en zorg. Ook maken we gebruik van de meerwaarde van (tijdelijke) arbeidskrachten uit het buitenland en zorgen we ervoor dat talent van buiten Zeeland vaker kiest voor Zeeland.

De aanpak hiervan begint al bij het basisonderwijs en loopt verder door tot de beroepsleeftijd. Met het project *Kraamkamer vernieuwing basisonderwijs* willen we meer leerlingen in het Nederlandse systeem houden waardoor de aansluiting op de arbeidsmarkt beter wordt. Belangrijk zijn, juist in deze grensregio, de vroege instroom, samenwerken over de grens heen en de concurrentie met het Belgische onderwijssysteem te verminderen waardoor kinderen niet 'weglekken'.

Ook richten projecten zich op 'hybride onderwijs' een combinatie van werken en leren. Met *Zorghuis van de Toekomst* onderzoeken we de mogelijkheden van onderwijs op afstand, digitaal onderwijs, werken en leren en grensoverschrijdend.

Door *Talent Attract Zeeland* richten we ons op het aantrekken én vasthouden van talent voor Zeeland. In dezelfde lijn investeert het project *Trekpleisters voor kenniswerkers en studenten* direct in nieuwe en bestaande kenniswerkers en studenten van binnen én buiten Zeeland door het ontwikkelen van nieuwe masterstudies. Studies die exact aansluiten op urgente maatschappelijke vraagstukken. Voor een betere aansluiting van arbeidsvraag en aanbod, het behouden van nieuwe buitenlandse inwoners en grensoverschrijdend samenwerken gaan we het *Expat Centre Zeeland* doorontwikkelen.

Ook gaan we in het project *Een arbeidsmarkt voor iedereen* voor kwetsbare groepen zoals mensen met een beperking of met grote afstand tot de arbeidsmarkt nieuw perspectief bieden met ondersteuning en duurzame plaatsing.

Tot slot richten we ons op het *oplossen van knelpunten in openbaar vervoer* en op *verduurzaming en innovatieve oplossingen voor grensoverschrijdend vervoer* van werknemers, kenniswerkers en studenten in de Kanaalzone Gent Terneuzen.

Waarom vragen we het Rijk?

De demografische trend is een gegeven; de uitdaging is om economische vitaliteit en leefbaarheid op peil te houden met minder mensen en een andere samenstelling van de bevolking. De borging hiervan ligt nu vooral bij regionale en lokale partijen. Maar de opgave is te groot voor hen alleen; het ontbreekt aan voldoende investeringsmogelijkheden. Deze achterstanden tasten het verdienend vermogen van deze regio's aan en daarmee ook de economische kracht van Nederland. Het aanpakken van de effecten is daarom een opgave van nationaal belang.

Wat vragen we aan het Rijk?

Landelijke wetgeving belemmert de mogelijkheden om grensoverschrijdend zaken op te pakken en elkaars sterkten en voorzieningen te benutten. Daarom vragen we het Rijk om te experimenteren met wet- en regelgeving of die te versoepelen. Zo ontstaan nieuwe kansen om de leefbaarheid te vergroten. Daarnaast vragen we het Rijk om uitwisseling van kennis en ervaring. De problematiek in Zeeuws-Vlaanderen/Zeeland is op enkele punten uniek, maar op andere punten kunnen we leren van ervaringen uit andere regio's. Daarom doen we nadrukkelijk ook een beroep op het Rijk om relevante expertise te delen en te fungeren als schakel met andere regio's. Ook vragen we om – waar nodig – inzet van het netwerk dat aanwezig is bij het Rijk.

Om alle projecten uit te kunnen voeren is € 27.200.000 euro nodig. We vragen het Rijk om een bijdrage van € 9.400.000. Het overige deel wordt gefinancierd door de regio, waaronder overheden, private partijen bestaande uit bedrijven, onderwijs en zorginstellingen.

'Streekholders'

De projecten komen van stakeholders vanuit de regio. Het zijn projecten die gedragen worden door de omgeving met een gedeeld 'eigenaarschap': dat is belangrijk voor de continuïteit. Ook richten de projecten zich op het in positie brengen van betrokkenen om zelf aan de slag te gaan met problematiek, waardoor naar verwachting op termijn de hulp van de overheid minder nodig zal zijn. Ook zijn de projecten erop gericht andere vormen en bronnen van financiering aan te boren. Door wet- en regelgeving anders in te richten, door nieuwe eigendom- en beheerarrangementen en door nieuwe vormen van beloning en betrokkenheid kan bekostiging voortaan op een andere, innovatieve manier plaatsvinden waardoor 'klassieke' subsidieverlening niet langer nodig is. Vertegenwoordigers uit de streek van de vier thema's, de 'streekholders', nemen daarom ook plaats in het Programmasecretariaat.

Leren van elkaar

De leereffecten van de projecten die worden uitgevoerd zijn relevant voor andere, vergelijkbare gemeenten in Zeeland maar vooral ook voor vergelijkbare regio's in Nederland en daarbuiten. Een belangrijk onderdeel van het voorgestelde programma is dan ook het opzetten van een Uitwisselings- en leerplatform waarbinnen we resultaten kunnen delen.

COLOFON

Uitgave

Economic Board Zeeland

Fotografie en illustraties

Beeldbank.zeeland.nl

Opmaak

Provincie Zeeland

December 2019

